

Náučný chodník Brezová - Košariská

Kraj:	Trenčiansky
Okres:	Myjava
Geomorfologická jednotka:	Malé Karpaty
Geologická jednotka:	jadrové pohorie
Chránené územia:	Chránená krajinná oblasť Malé Karpaty a prírodná rezervácia Ševcova skala
Prístup:	bus Brezová pod Bradlom a pešo 2 km po žltej turistickej značke z námestia na juh a východ dolinou Baranského potoka
Východisko:	Brezová pod Bradlom, Čierne Blato (v doline Baranského potoka)
Trasa:	Brezová pod Bradlom, Čierne Blato - Dvoly - Lopušná - Kopec - Úval - Brezová pod Bradlom, Čierne Blato
Dĺžka, prevýšenie:	12,5 km, prevýšenie 600 m
Čas prechodu:	4,5 h
Počet zastávok:	5
Náročnosť:	stredne náročná trasa

Zameranie chodníka: prírodovedné

Typ chodníka: samoobslužný, okružný, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: Trasa vedie miestami po turistickej značke (dvoch žltých a modrej) a je prepojená s jednou cyklotrasou.

Rok otvorenia: 2013

Aktuálny stav: Informačné panely sú v dobrom stave.

Textový sprievodca: nie je

Kontakt: Občianske združenie Kopaničiarsky región – miestna akčná skupina, M. R. Štefánika 560/4, 907 01 Myjava, tel. 034 / 6538 344

Poznámky: (1) Na informačných paneloch sa pred názvom chodníka uvádza aj názov projektu – „Chodníčky za poznaním slovensko-moravského pohraničia“ –, v rámci ktorého bol vybudovaný. (2) Za zastávkami 3 a 4 odporúčame navštíviť obec Košariská (odbočka 0,7 km po žltej značke), ktorú trasa – napriek názvu náučného chodníka – míňa. (3) Vynechaním odbočky k zastávke 4 (výstup na vrch Kopec) možno skrátiť trasu o 1 km s prevýšením 120 m.

Upozornenie: Názov náučného chodníka nevystihuje jeho trasu, nevedie – ako by sa zdalo – z Brezovej pod Bradlom na Košariská.

Využitelnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný pre terénne vyučovanie, a to pre polohu východiska a dĺžku pre starších žiakov.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Brezová pod Bradlom. Mesto na kontakte Malých Karpát a Myjavskej pahorkatiny pri Brezovskom potoku. Prvá písomná zmienka je z roku 1262, načas obec spustla a ďalšia zmienka je až z roku 1568. Od 18. storočia prudko rástol počet obyvateľov (najrýchlejšie na území Slovenska) a rozvíjali sa remeslá, najmä cechy garbiarsky, ševcovský, mäsiarsky, čižmársky. Brezová sa v prvej polovici 19. storočia stala jedným z najdôležitejších centier výroby kože na Slovensku. Od začiatku 19. storočia dochádza k rozvoju národného hnutia. 28. apríla 1848 J. M. Hurban, ako bývalý miestny evanjelický kaplán, tu vyhlasuje Žiadosti slovenského národa v stolici nitrianskej požadujúce slovenčinu v úradnom styku, slovenské školy, slovenských poslancov na sneme a i. V septembri 1848 sa podbradliansko-podjavorinský kraj stáva centrom povstania. I napriek útlaku národné povedomie v regióne prežilo a vzišli z neho M. R. Štefánik, diplomati Štefan Osuský, Ján Papánek i mnohé ďalšie osobnosti, v januári 1919 tu otvorili prvú meštiansku školu na Slovensku s vyučovacím jazykom slovenským. Po silnom úbytku obyvateľstva v dôsledku vystaňovalectva po úpadku remesiel v druhej polovici 19. storočia i oboch svetových vojnách nastal priemyselný i sídelný rozvoj najmä s vybudovaním závodu na výrobu kovových tkanín v roku 1954, ku ktorej neskôr pribudla výroba sietí, pružín, strojov a čalúneného nábytku. Z kultúrnych pamiatok je najznámejšia mohyla M. R. Štefánika na Bradle (viac > Náučný chodník Bradlo), v meste sú pamätníky Jána Papánka, Štefana Osuského, Dušana S. Jurkoviča, Samuela Jurkoviča, rokov meruôsmych, majstra Jána Husa (jediný na Slovensku), Slobody s bustou J. M. Hurbana, partizánskeho veliteľa Jána Reptu a i., evanjelický kostol z roku 1873 – jeden z troch najväčších na Slovensku –, rímskokatolícky kostol najsvätejšej Trojice z prelomu 16. a 17. storočia s husitským opevnením, ktorý vo svojej histórii patril striedavo evanjelikom a katolíkom.

Na námestí je Múzeum D. S. Jurkoviča.

Prírodná rezervácia Ševcova skala. Chránené územie v severnej časti Malých Karpát juhovýchodne od Brezovej pod Bradlom vyhlásené v roku 1999 na konci severnej rássochy vybiehajúcej z plošín pod Vrátnom a Klenovou na ochranu lokality s výskytom prvosianky holej (*Primula auricula*).

Dvoly. Lokalita (dolina) v severnej časti Malých Karpát severne od Vrátna a Klenovej a východne od Brezovej pod Bradlom, v ktorej širšej oblasti – ako jednej z mála na západnom Slovensku, kde možno po vypuknutí Slovenského národného povstania hovoriť o ozbrojenom povstaní – vykonával odbojovú činnosť oddiel Repta II. partizánskej brigády gen. M. R. Štefánika. K boju v tejto oblasti prišlo už 8. septembra 1944, keď partizáni pri Košariskách zaútočili na nemeckú autokolónu. Oddiel dokázal pod vedením Jána Reptu účinne pôsobiť až do konca vojny a zohral významnú úlohu pri oslobodzovaní Brezovej p. B. 7. apríla 1945. V lokalite bolo vybudovaných viacero objektov pripomínajúcich miestne udalosti a pôsobenie osobností v rámci tohto odboja.

Košariská. Kopaničiarska obec na styku Malých Karpát a Myjavskej pahorkatiny na východ od Brezovej pod Bradlom, ktorej bola kedysi súčasťou. Definitívne sa osamostatnila ako Košariská-Priepasné v roku 1926 (Priepasné sa odčlenilo v roku 1957). Obyvateľstvo sa zaoberalo zväčša pastierstvom. V košariskej evanjelickej fare sa 21. júla 1880 narodil **Milan Rastislav Štefánik**, vynikajúci astronóm, vojak, politik a diplomat – mimoriadna osobnosť v moderných slovenských dejinách. Generál Dr. M. R. Štefánik sa počas prvej svetovej vojny výraznou mierou zaslúžil o vznik samostatného Československa. Tragicky zahynul pri Ivanke pri Dunaji 4. mája 1919 a pochovaný je na Bradle (k mohyle na Bradle vedie z neďalekej Brezovej pod Bradlom náučný chodník Bradlo). V budove bývalej fary je dnes Múzeum M. R. Štefánika. Poniže múzea na námestí pred Národným domom Štefánikovým je na replike dvoch kamenných pylónov (statívov) inštalovaná maketa hvezdárskeho ďalekohľadu, akým astronóm Štefánik v roku 1911 pozoroval zatmenie Slnka na ostrove Vava'u v tichomorskom súostroví Tonga. V parčíku pri evanjelickom a. v. kostole stojí maketa bradlianskej Mohyly M. R. Štefánika adresovaná predovšetkým ľuďom so zrakovým a telesným postihnutím, pre ktorých je návšteva mohyly nemožná. Mohyla na Bradle a rodný dom generála M. R. Štefánika v Košariskách boli v roku 2009 v rámci medzivládnej iniciatívy označené znakom Európskeho dedičstva.

Múzeum Milana Rastislava Štefánika v Košariskách. Po roku 1968 sa oživil záujem o návštevy mohyly na Bradle, preto sa v roku 1969 začalo s prestavbou rodného domu M. R. Štefánika (1880 - 1919) v centre Košarísk - evanjelickej fary - na múzeum. Faru postavil v roku 1878 jeho otec Pavol Štefánik, ktorý bol prvým farárom v obci, krátko predtým načas osamostatnenej od Brezovej. Múzeum však z politických dôvodov fungovalo len krátko a znovu bolo otvorené až 21. júla 1990. Podáva komplexný pohľad na mnohostrannú Štefánikovu osobnosť. Medzi najvýznamnejšie exponáty patrí Štefánikova uniforma brigádneho generála francúzskej armády, časť zariadenia jeho parížskeho bytu a súbor predmetov z Oceánie. V zime (december - február) je múzeum otvorené len na požiadanie.

Ruža Generál Štefánik. Odroda ruže vypestovaná českým záhradníkom, pestovateľom a šľachtiteľom ruží Janom Böhmom (1888 - 1959) v Blatnej v južných Čechách v roku 1932 a pomenovaná na znak úcty k zakladateľovi československého štátu generálovi Milanovi Rastislavovi Štefánikovi. Bola vyšľachtená z druhu Brilliant ako prvá modrá ruža na svete. Ide o sadovú kríčkovú ružu vysokú až 130 cm, pre pestovanie ako ker alebo aj stromček jednotlivo i v skupinách, nie však s inými ružami. Voči chorobám aj silnému mrazu je veľmi odolná, dobre rastie v kyprej polnej i záhradnej pôde (nie však vyhnojenej). V Roku Štefánika - v roku stého výročia jeho tragického úmrtia - sa na území celého Slovenska začali hojne vysádzať kríčky tejto ruže, vysadená bola napr. pri kostole v Košariskách, rodisku M. R. Štefánika, pri jeho pomníku v Novej Bani i v Prezidentskej záhrade v Bratislave.

Chránená krajinná oblasť Malé Karpaty. Chránené územie vyhlásené v roku 1976 v troch

izolovaných areáloch na väčšine územia jadrového pohoria Malé Karpaty medzi Devínom a Novým Mestom nad Váhom na juhozápadnom Slovensku. Horské územie - väčšinou náhle sa dvíhajúce z oboch susediacich nížin - s nadmorskými výškami kulminujúcimi vrchom Záruby (768 m) nad Smolenicami budujú najmä žuly, vápence, kremence, fylity a amfibolity. Nachádza sa tu osem krasových oblastí s približne 300 jaskyňami, z ktorých je jediná sprístupnená so sprievodcom (Driny) a dve nevelké (Deravá skala a Veľká pec) sú verejnosti voľne prístupné. Podstatnú časť pokrývajú listnaté lesy s bukom, dubom či hrabom, na skeletnatých podložiach tiež jaseňom, javorom horským a lipou. Miestami sa vyskytuje nepôvodný gaštan jedlý, borovica čierna, teplo- a suchomilné travinno-bylinné porasty, skalné a sutinové spoločenstvá, vzácne i rašeliniská a slatiny. Najvyššie časti najmä na obalových a príkrovových štruktúrach ako aj krasové areály sú turisticky veľmi atraktívne a frekventované. V rámci oblasti leží takmer dvadsať rôznych veľkých území európskeho významu (najrozsiahlejšie sú: Devínske Karpaty, Homolské Karpaty, Kuchynská hornatina a Biele hory) a dva veľké areály z nej zaberá chránené vtáčie územie Malé Karpaty (obe kategórie sú súčasťou sústavy Natura 2000).

Obsah informačných panelov

1. Chránená krajinná oblasť Malé Karpaty
2. Brezovské Karpaty - neživá príroda a činnosť človeka
3. Rastlinstvo Brezovských Karpát. Prírodná rezervácia Ševcova skala
4. Fauna Brezovských Karpát
5. ?

Panely v teréne nemajú vlastné názvy.

